Lietas arhīva Nr. A42-01203-23/27
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:0622.A420120323.4.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2023.gada 22.jūnijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese A.Karnīte,

piedaloties pieteicējai /pers. C/, viņas pilnvarotajam pārstāvim /pers. D/, atbildētājas Olaines novada pašvaldības pusē pieaicinātās Olaines novada bāriņtiesas pilnvarotajām pārstāvēm /pers. E/, /pers. F/, kā arī trešo personu nepilngadīgo bērnu – /pers. G/ un /pers. H/ – sevišķajai aizbildnei /pers. I/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. C/ pieteikuma par Olaines novada bāriņtiesas 2022.gada 20.decembra lēmuma Nr.1.3/100 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Olaines novada bāriņtiesa (turpmāk - bāriņtiesa) 2022.gada 14.oktobrī saņēma Olaines novada pašvaldības aģentūras „Olaines sociālais dienests" (turpmāk – Olaines sociālais dienests) vēstuli, uz kuras pamata tika ierosināta administratīvā lieta par pieteicējas /pers. C/ (turpmāk arī – aizbildne) atcelšanu no bērnu /pers. G/ un /pers. H/ (turpmāk arī – bērni) aizbildņa pienākumu pildīšanas.

[2] Ar bāriņtiesas 2022.gada 20.decembra lēmumu Nr.1.3/100 (turpmāk – Lēmums) pieteicēja atcelta no bērnu aizbildņa pienākumu pildīšanas, kā arī pieteicējai uzlikts par pienākumu nekavējoties sastādīt aizbildņa galīgo norēķinu par aizgādnības pārvaldību *(lietas 7. – 15.lapa),* pamatojumā norādot turpmāko.

[2.1] Pārbaudot lietas materiālus, bāriņtiesa konstatēja, ka pieteicēja ir mazbērnu /pers. G/ un /pers. H/ aizbildne kopš 2020.gada 12.februāra. Bērnu māte ir mirusi, paternitāte bērniem nav noteikta. Pieteicējas un bērnu deklarētā dzīves vieta ir /adrese Nr.1/, Olaines novadā, kur viņi atrodas vasaras periodā, savukārt pārējā periodā faktiski uzturas Rīgā.

Bāriņtiesa, pamatojoties uz saņemto informāciju par pārkāpumiem aizbildņa darbībā, ar 2021.gada 13.aprīļa lēmumu uzlika par pienākumu pieteicējai līdz 2021.gada 25.maijam iesniegt norēķinus par aizgādnības pārvaldību par 2020.gadu, uzsākt apmeklēt Bērnu emocionālās audzināšanas (turpmāk – BEA) kursus, nodrošināt bērniem ģimenes ārsta konsultāciju par veselības stāvokli, vispārējo attīstību un vakcināciju, un reģistrēt bērnus pirmsskolas izglītības iestādē atbilstoši dzīvesvietai *(lietas 42. – 45.lapa)*.

Pieteicēja pusotra gada laikā tikai daļēji ir izpildījusi bāriņtiesas lēmumā uzliktos pienākumus, proti, ir iesniegusi norēķinus par bērnu aizbildnības pārvaldību par 2020.gadu un ir reģistrējusi bērnus pirmsskolas izglītības iestādē, bet nav apmeklējusi BEA kursus un nav atbilstoši rūpējusies par bērnu veselības stāvokli un attīstību.

Kā arī bāriņtiesa konstatējusi, ka pieteicēja ar bērniem vasaras periodā uzturas deklarētajā dzīves vietā Olaines novadā, bet pārējā laikā faktiski dzīvo Rīgā. Pieteicēja spēj bērniem nodrošināt pamatvajadzības deklarētajā dzīves vietā Olaines novadā, savukārt pēc Rīgas bāriņtiesas un Rīgas Sociālā dienesta sniegtās informācijas, bāriņtiesai nav pārliecības, ka aizbildne spēj sniegt tādu ieguldījumu bērnu izglītošanā, kas aizvietotu bērnu pirmsskolas programmu un socializāciju ar citiem sava vecuma bērniem pirmsskolas izglītības iestādē. Pieteicējai nav ne attiecīgās izglītības, ne atbilstošu spēju un prasmju, lai nodrošinātu bērniem viņu vecumam un vajadzībām atbilstošu izglītošanu savā ģimenē. Bāriņtiesas ieskatā pieteicēja ilgstoši nav ievērojusi bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta otrajā daļā un otrās pirm daļas 2.punktā noteikto.

No pieteicējas, Rīgas Sociālā dienesta, sociālā dienesta un ģimenes ārsta sniegtās informācijas konstatēja, ka bērniem netiek nodrošināta savlaicīga un periodiska veselības pārbaude. Bērni pusotru gadu nav apmeklējuši ģimenes ārstu, lai gan aizbildnei 2021.gada 17.maija vizītē pie ģimenes ārsta tika rekomendēts bērniem nodrošināt apmeklējumu divas reizes gadā. Kaut arī /pers. G/ tika veikts EEG (*Elektroencefalogrāfija*), ko rekomendēja ģimenes ārsts, tas ģimenes ārstam tika iesniegts tikai pēc 8 mēnešiem, kas bāriņtiesas ieskatā liedza bērnam saņemt savlaicīgu viņa veselības stāvokļa novērtējumu un atbilstoša ārstniecības vai tālāku izmeklējumu nozīmēšanu pēc nepieciešamības. Bāriņtiesai un ģimenes ārstam nav informācijas, ka bērniem tiek nodrošināta konsultācija pie bērnu psihiatra, bērnu psihologa un atkārtota vizīte pie neirologa saistībā ar valodas attīstības aizturi. Bērnu saslimšanas gadījumā pieteicēja nesazinās ar bērnu ārsti, bet paļaujas uz farmaceitu vai dežūrārsta rekomendācijām. Bāriņtiesa norāda, ka tai nav iespējams pārliecināties, vai šādas konsultācijas ir notikušas, līdz ar to nav pārliecības, ka pieteicēja izprot bērnu vajadzības saņemt atbilstošu ārstniecību un spēj to nodrošināt. Tāpat pieteicēja ilgstoši nav ņēmusi vērā ieteikumus pārreģistrēt bērnus pie ģimenes ārsta tuvāk faktiskajai dzīvesvietai Rīgā, kas nepieciešamības gadījumā nodrošinātu bērniem iespēju saņemt arī ārsta pakalpojumus mājas vizītēs.

Bāriņtiesa norāda, ka pieteicējas nevērīgā attieksme pret bērnu veselības aprūpi vērtējama kritiski un neatbilst bērna interesēm uz atbilstošu veselības aizsardzību, it īpaši, ņemot vērā bērnu vecumu.

Kaut arī bērni 2022.gada septembrī tika uzņemti pirmsskolas izglītības iestādē Olainē, tomēr bērni to neapmeklē, jo no Rīgas uz Olaini mērojams liels attālums. Turklāt bērni pēc faktiskās dzīves vietas tika pieteikti pirmsskolas izglītības iestādē Rīgā tikai mēnesi pirms Lēmuma pieņemšanas, kaut gan rekomendācijas tika sniegtas regulāri, kopš 2021.gada.

[2.2] Bāriņtiesas un Rīgas bāriņtiesas pārstāvju novērojumi liecina, ka bērniem ir runas traucējumi, viņi runā neskaidri, ko apliecina arī ģimenes ārsta sniegtā informācija. Aizbildne nav iesniegusi pierādījumus, ka risina vai plāno risināt valodas attīstības traucējumu, piemēram, nodrošinot bērniem logopēda konsultācijas. Bāriņtiesa norāda, ka tā nav guvusi pārliecību, ka pieteicēja nodrošina bērnu vecumam atbilstošu vispusīgu attīstību savā ģimenē. Rīgas bāriņtiesas psihologa un sociālo dienestu sniegtā informācija liecina, ka pieteicējai nav pietiekamas zināšanas un izpratne par bērnu vecumposmu īpatnībām un vajadzībām, tāpat viņai piemīt tendence norobežoties, novērots neizskaidrojams aizdomīgums, neatbildēšana uz nezināmiem tālruņa zvaniem, kā arī darbinieku neielaišana dzīvesvietā bez saskaņojuma, kas apgrūtina sadarbību.

Bāriņtiesas ieskatā aizbildne neievēro bērnu labākās intereses un ilgstoši liedz iespēju bērniem attīstīt savu individualitāti, spējas un intereses, kā to paredz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta otrās prim daļas 6.punkts.

[2.3] Bāriņtiesa, citstarp, ievēroja, ka pieteicēja nevērīgi izturas pret bērnu uzraudzīšanu. Bērni spēj izkļūt ārpus nožogotas teritorijas un atrasties nepieskatīti. Līdz ar to konstatēja, ka pieteicējai nav atbilstošas izpratnes par bērnu drošību un uzraudzību, jo no pieteicējas puses neseko nekāda rīcība, lai atgrieztu bērnus drošā vidē un pasargātu no iespējamā apdraudējuma. Tāpat aizbildnei trūkst nepieciešamo spēju un prasmju zēnu disciplinēšanā un robežu noteikšanā, jo bērni viņu neklausa.

Neskatoties uz to, ka pieteicējai ar bāriņtiesas 2021.gada 13.aprīļa lēmumu tika uzlikts pienākums apmeklēt BEA kursus, kas tika rekomendēts arī no Rīgas bāriņtiesas psihologa puses, kā arī vairākkārtīgi viņai tika atgādināts par šī pienākuma izpildi, no pieteicējas saņemtajiem paskaidrojumiem bāriņtiesa secināja, ka pieteicēja neizprot nepieciešamību BEA kursu apmeklēšanā, jo uzskata, ka viņai ir pieredze bērnu pieskatīšanā, ka arī, viņasprāt, nodarbības ir nepieciešamas tikai audžuģimenēm vai adoptētājiem. Aizbildne nav motivēta pieņemt palīdzību, lai iegūtu papildus zināšanas, lai uzlabotu savas spējas un prasmes bērnu audzināšanā, jo pusotra gada laikā nav izrādījusi interesi uzsākt BEA nodarbību apmeklēšanu.

Aizbildne noraidoši izturas pret sociālo dienestu ieteikumiem apmeklēt atbalsta programmu aizbildņiem un atkarību speciālista konsultācijas saistībā ar bērnu audzināšanas grūtībām un bērnu dzīves organizēšanu, kā arī ilgstoši neievēro tai sniegtos norādījumus un izvairās no atbildīgo iestāžu pārstāvju norādīto problēmu risināšanas.

Līdz ar to bāriņtiesas ieskatā, pieteicēja neveic savus aizbildņa pienākumus ar sevišķu gādību par savu aizbilstamo audzināšanu, kā to noteic Civillikuma 255.un 256.pants, jo bērnu veselības un attīstības jautājumi netiek savlaicīgi risināti, pieteicēja nespēj nodrošināt bērniem atbilstošu veselības aizsardzību un vecumam atbilstošu attīstību, kas ilgtermiņā apdraud bērnu emocionālās un fiziskās vajadzības. Kā arī neskatoties uz pieejamo atbalstu un palīdzību no attiecīgajām iestādēm, neveic visus nepieciešamos pienākumus, lai nodrošinātu bērnu vecumam, emocionālajam un fiziskajām vajadzībām atbilstošu aprūpi savā ģimenē, kā to paredz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta otrās prim daļas 4.punkts.

[3] 2023.gada 23.janvārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums, lūdzot atcelt Lēmumu un pamatojot to ar turpmāk minēto *(lietas 4. – 5.lapa)*.

[3.1] Pieteicēja uzskata, ka ir jāvērtē bērnu un pieteicējas kā vecmātes personiskās attiecības un nepieciešamību, pēc iespējas, tās aizsargāt un saglabāt. Bērniem ar pieteicēju ir izveidojusies cieša emocionālā saikne kā ar tuvu ģimenes locekli.

Par bāriņtiesas Lēmumā norādīto, ka bērni pēdējo reizi pie ģimenes ārsta bijuši 2021.gadā, pieteicēja norāda, ka atzīts šādu faktu, tomēr bērni vairākkārtīgi 2021.gadā apmeklēja acu ārstu un neirologu kā arī 2022.gadā apmeklēja acu ārstu. Līdz ar to pieteicēja nepiekrīt apgalvojumam, ka bērni netiek pietiekami uzraudzīti, kā arī tam, ka pieteicēja ir vienaldzīga attiecībā uz bērnu veselību.

Attiecībā uz BEA kursu apmeklējumu pieteicēja norāda, ka apliecina, ka BEA kursus apmeklēs turpmāk un ka bērni ir pieteikti rindā uz pirmsskolas izglītības iestādi.

Bāriņtiesas veiktās dzīvesvietas pārbaudes ir notikušas bez iepriekšēja saskaņojuma, turklāt pēc šīm vizītēm bāriņtiesas pārstāvji ir izsnieguši tai aktus un dokumentus, kuru saturs tai nav bijis saprotams.

[3.2] Ņemot vērā, ka pieteicējai ir izveidojušās tuvas attiecībās ar bērniem, kā arī pašiem bērniem ir labas attiecības ar pieteicēju kā vecmāti, pieteicēja uzskata Lēmumu par nesamērīgu un prettiesisku.

Pieteicēja uzskata, ka šīs lietas ietvaros samērīgs risinājums būtu dot aizbildnim attiecīgus norādījumus, nevis uzreiz atcelt pieteicēju no aizbildņa pienākumu pildīšanas. Ar Lēmumu tiek aizskartas viņas un bērnu Latvijas Republikas Satversmē noteiktās pamattiesības uz privāto un ģimenes dzīvi.

Pieteicēja norāda, ka bērni neatradās veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos, kā arī bērnu turpmākā atrašanās ģimenē neapdraudēja viņa veselību vai dzīvību. Bāriņtiesai, konstatējot nepilnības aizbildņa darbībā, vispirms bija jācenšas sniegt aizbildnim palīdzību šo nepilnību novēršanā, sniedzot attiecīgus norādījumus. Tikai tad, ja, sniedzot atbalstu aizbildnim, situāciju noregulēt nav izdevies, būtu bijis lemjams par aizbildņa atcelšanu.

[4] Administratīvajā rajona tiesā 2023.gada 22.februārī saņemti bāriņtiesas paskaidrojumi *(lietas 37 – 39.lapa)*.

[4.1] Attiecībā uz pieteicējas apgalvojumu, ka Lēmuma pieņemšanā bija jāvērtē bērnu un pieteicējas ciešās, personiskās attiecības un nepieciešamība tās pēc iespējas aizsargāt un saglabāt, bāriņtiesa norādījusi, ka tā neapšauba, ka bērniem ar pieteicēju ir izveidojusies emocionālā saikne. Bērni pieteicējas aizbildnībā atrodas aptuveni 2 gadus un 10 mēnešus, bet faktiski dzīvoja pieteicējas ģimenē arī pirms aizbildnības nodibināšanas, līdz ar to nenoliedzami bērnu un pieteicējas starpā bija izveidojušās ģimeniskas attiecības.

Bāriņtiesa vienlaikus norāda, ka bērnu radniecība ar pieteicēju un savstarpējā emocionālā saikne nav aplūkojama atrauti no citām, ne mazāk svarīgām bērnu vajadzībām un interesēm, un ir vērtējama kopsakarībā ar pārējiem lietā konstatētiem apstākļiem. Bez tam, bāriņtiesa, pieņemot lēmumu par bērnu ievietošanu audžuģimenē, ievēroja bērnu tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar vecvecākiem un citiem radiniekiem, nosakot saskarsmi ne retāk kā vienu reizi divās nedēļās.

[4.2] Attiecībā uz bērnu ārstu apmeklējumiem bāriņtiesa norāda, ka, atbilstoši Civillikuma 252.pantam, aizbildņi atvieto saviem aizbilstamajiem vecākus. Aizbildnim ar tā iecelšanu rodas tādi paši pienākumi kā bērna vecākiem, līdz ar to arī tādā pašā mērā jānodrošina bērna aprūpe un attīstība, ko nosaka Civillikuma 177.panta ceturtā daļa, ievērojot bērna individualitāti.

Lietā nav strīda, ka pieteicēja ir vedusi bērnus uz atsevišķām konsultācijām pie ārstiem – speciālistiem, tomēr bāriņtiesa neuzskata, ka pieteicēja savlaicīgi un pietiekamā mērā ir rūpējusies par bērnu veselības aprūpi, ievērojot bērnu individuālās vajadzības.

Pirmkārt, pieteicēja nav pildījusi ģimenes ārsta norādījumu – bērniem nodrošināt ģimenes ārsta vizītes ne retāk kā divas reizes gadā. Pēdējo reizi bērni ģimenes ārstu apmeklēja 2022.gada 15.decembrī, iepriekš – 2021.gada 17.maijā. Līdz ar to faktiski pusotra gada laikā bērni ne reizi nav bijuši pie ģimenes ārsta.

Otrkārt, abi bērni 2022.gadā apmeklēja oftalmologu, bet /pers. G/ veikts EEG izmeklējums miegā, lai gan pieteicējai bija jānodrošina bērniem konsultācijas arī pie ģimenes ārsta, bērnu psihiatra, bērnu psihologa, logopēda un atkārtotas neirologa konsultācijas saistībā ar valodas attīstības aizturi.

Treškārt, pieteicēja nesazinās un nekonsultējas ar ģimenes ārstu bērnu saslimšanu gadījumos, savlaicīgi nesniedz atgriezenisko saiti par veiktajiem izmeklējumiem, kas faktiski ierobežo bērnu tiesības saņemt savlaicīgu viņu veselības stāvokļa novērtējumu un atbilstoša ārstniecības plāna sastādīšanu pēc vajadzības.

Bāriņtiesas ieskatā, pieteicējas attieksme pret veselības aprūpi neatbilst bērna interesēm uz atbilstošu veselības aizsardzību, it īpaši, ņemot vērā

bērnu mazo vecumu un individuālās vajadzības. Atsevišķu speciālistu apmeklēšanu, nesniedzot ģimenes ārstam atgriezenisko saiti par izmeklējuma rezultātiem, nevar uzskatīt par atbildīgu un pietiekamu bērnu veselības aprūpes veikšanu. Bez tam ārsti-speciālisti, piemēram, oftalmologs, nodrošina konsultācijas un ārstēšanu kādā noteiktā medicīnas nozarē, nevis veic bērna profilaktisko apskati, vērtē vispārējo stāvokli un attīstību.

[4.3] Pieteicējai vēl pirms iecelšanas par bērnu aizbildni, tika rekomendēta BEA kursu apmeklēšana, kā arī, ņemot vērā, ka pieteicēja ar bērniem periodā no rudens līdz pavasarim faktiski dzīvoja Rīgā, Rīgas Sociālais dienests vairākkārtīgi piedāvāja pieteicējai atbalsta programma aizbildņiem pēc dzīvesvietas, ko pieteicēja neizmantoja. Savukārt, no pieteicējas saņemtie paskaidrojumi par to, ka BEA kursi kā citas pašvaldības iedzīvotājam ir maksas pakalpojums ir kritiski vērtējami, jo pieteicēja atteicās arī no alternatīvajiem bezmaksas kursiem „Audzināšanas problēmas, grūtības bērnu dzīves organizēšanā". Tāpat paskaidrojumi, ka BEA kursus nevar apmeklēt, jo nav kas pieskata bērnus, nav pamatoti, jo sociālajā dienestā tiek nodrošināta bērnu pieskatīšana nodarbību laikā, par ko pieteicējai bija zināms.

Bāriņtiesa uzsver, ka pieteicēja ilgstoši nepildīja speciālistu norādījumus un apšaubīja BEA kursu nepieciešamību, norādot, ka viņai ir pietiekamas zināšanas un spējas bērnu aprūpē. Savukārt pieteicēja pieteikumu bērnu reģistrēšanai pirmsskolas izglītības iestādei Rīgā iesniedza tikai 2022.gada 4.novembrī, tas ir, faktiski pusotru gadu pēc bāriņtiesas 2021.gada 13.aprīļa lēmumā dotajiem norādījumiem, neievērojot noteikto termiņu – 2021.gada 25.maiju.

[4.4] Bāriņtiesa vērš uzmanību, ka bērni ilgstoši nav saņēmuši viņu vajadzībām atbilstošu attīstību un izglītību pieteicējas ģimenē. /pers. G/ un /pers. H/ valoda ir grūti uztverama, bērni runā neskaidri, saprot tikai krievu valodu. Pieteicēja nebija nodrošinājusi bērniem logopēda konsultāciju, lai noteiktu valodas traucējumu smaguma pakāpi un labotu runas problēmas. Pēc pieteicējas sniegtās informācijas, viņa mācīja bērniem griezt ar šķērēm, līmēt, veda bērnus uz rotaļu laukumu, tomēr bāriņtiesai par to nebija iespējams pārliecināties. Turklāt pieteicējai nav atbilstošu spēju sniegt tādu ieguldījumu bērnu izglītošanā, kas aizvietotu /pers. H/ un /pers. G/ pirmsskolas programmu un socializāciju ar citiem sava vecuma bērniem pirmsskolas izglītības iestādē.

Bāriņtiesas ieskatā, pieteicēja ilgstoši nav ievērojusi Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta otrajā daļā un otrās prim daļas 2. un 6.punktā noteikto.

[4.5] Savukārt attiecībā uz pieteikumā norādīto dzīves vietas apmeklējumu, nesaskaņojot to ar pieteicēju, bāriņtiesa norāda, ka bāriņtiesai ir no to darbību regulējošam tiesību normām izrietošs pienākums pastāvīgi uzraudzīt aizbildnībā nodotā bērna tiesību un interešu aizsardzību, kas ietver arī bērnu dzīves apstākļu pārbaudi. Normatīvie akti neparedz nepieciešamību saskaņot bērnu dzīves apstākļu pārbaudi, spontāni veiktas pārbaudes var sniegt citu informāciju par patiesiem apstākļiem dzīvesvietā.

Bāriņtiesa noraida pieteicējas apgalvojumus, ka dokumentu saturs pirms to parakstīšanas netika izskaidrots. Pieteicēja nav atteikusies dokumentus parakstīt. Šādus iebildumus pieteicēja nebija izteikusi bāriņtiesai ne pirms, ne arī pēc dokumentu parakstīšanas.

[4.6] Savukārt par pieteicējas pausto, ka no minētajām bāriņtiesas darbībām nevar secināt, ka iestāde ir ievērojusi pieteicējas intereses un palīdzējusi ievērot savus pienākumus, bāriņtiesa norāda, ka pieņemot Lēmumu prioritāri ir vērtējusi /pers. G/ un /pers. H/ tiesības un intereses, ņemot vērā, ka pieteicējas kā bērnu aizbildnes pienākums bija nodrošināt bērnu labākās intereses, t.sk., nodrošināt bērnu vajadzībām un spējām atbilstošu izglītību, veselības aizsardzību, bērnu vecumam, emocionālajām un fiziskajām vajadzībām atbilstošu aprūpi un uzraudzību, atbalstu bērnu līdzsvarotai garīgajai un fiziskajai attīstībai.

[4.7] Attiecībā uz pieteicējas pausto, ka, pieņemot Lēmumu, netika ievērots samērīgums attiecībā uz privātpersonām radīto tiesību ierobežojumu, bāriņtiesa norādījusi, ka tā pirms Lēmuma pieņemšanas, 2021.gada 13.aprīļa lēmumā Nr.1-6/30 sniedza norādījumus pieteicējai. Attiecīgie norādījumi tika izpildīti tikai daļā par norēķinu iesniegšanu un bērnu reģistrēšanu pirmsskolas izglītības iestādē atbilstoši dzīvesvietai. Tikai pēc atkārtotu sūdzību saņemšanas no sociālajiem dienestiem, Rīgas bāriņtiesas un ģimenes ārsta par bērnu interesēm neatbilstošu aizbildņa darbību, kā arī konstatējot 2021.gada 13.aprīļa lēmumā Nr.1-6/30 doto norādījumu nepildīšanu pilnā apjomā, bāriņtiesa reaģēja uz situāciju atbilstoši Bāriņtiesu likuma 32.panta pirmajā daļā noteiktajam, un 2022.gada 20.decembrī lēma par pieteicējas atcelšanu no aizbildņa pienākumu pildīšanas.

Līdz ar to pieteicējai tika dots pietiekami ilgs laiks, lai, izmantojot speciālistu palīdzību, novērstu konstatētās problēmas bērnu aprūpē un audzināšanā. Apstāklis, ka pieteicēja pēc savas izpratnes rūpējās par bērnu veselību un attīstību, kā arī bērniem ar pieteicēju ir radnieciskas attiecības un tuvas emocionālas saites, nenozīmē, ka tādējādi bērnu aprūpes pienākums ir izpildīts pilnībā.

Ņemot vērā, ka ar sniegtā atbalsta un doto norādījumu palīdzību situāciju noregulēt nebija izdevies, pieteicējas atcelšana no aizbildņa pienākumu pildīšanas bija vienīgais iespējamais risinājums, lai aizsargātu bērnu intereses uz savlaicīgu veselības aprūpi un vecumam atbilstošu attīstību, līdz ar to bāriņtiesa uzskata pieteicējas pieteikumu par nepamatotu.

[5] Administratīvajā rajona tiesā 2023.gada 3.aprīlī saņemti nepilngadīgo bērnu sevišķās aizbildnes paskaidrojumi *(lietas 134. – 137.lapa)*.

Pēc 2023.gada 1.aprīļa bērnu apmeklējuma audžuģimenē, sevišķā aizbildne konstatēja, ka bērni ir komunikabli, aktīvi un draudzīgi. Bērni ir iejutušies audžuģimenē un jūtas tajā brīvi. Bērni runā krievu valodā, pēc lietas materiāliem secināms, ka viņiem ir logopēdiskas problēmas, bet bērnu teiktais ir saprotams.

Pēc sarunas ar bērniem sevišķā aizbildne konstatē, ka /pers. G/ ir nedaudz kautrīgāks, bet pēc maza iepazīšanās mirkļa abi bērni nāk runāties, rāda savas rotaļlietas un gultiņas, kurās guļ. /pers. G/ patīk iet uz bērnudārzu un patīk dzīvot audžuģimenē, savukārt /pers. H/ nepatīk iet bērnudārzā. Abi bērni vēlas atgriezties pie vecāsmammas, kā arī /pers. G/ pastāsta, ka vecāmamma bijusi ciemos un atvedusi rotaļlietas.

Attiecībā uz bērnu pausto sevišķā aizbildne norāda, ka bērnu sniegtā informācija ir vērtējama atbilstoši bērnu vecumam un brieduma pakāpei, kā arī kopsakarā ar lietā esošiem pierādījumiem un bērnu tiesiskajām interesēm.

Savukārt iepazīstoties ar lietas materiāliem sevišķā aizbildne secina, ka pieteicējai nav pietiekošas izpratnes par bērnu aprūpi un viņu emocionālajām vajadzībām. Ilgstošā laika periodā, pieteicējas vienaldzīgās attieksmes dēļ, bērni nav laicīgi saņēmuši medicīnisko aprūpi, kas var ietekmēt bērnu pilnvērtīgu attīstību, kā arī veselību. Turklāt pieteicēja neizrāda ieinteresētību ieklausīties speciālistu ieteikumos un nevēlas mainīt savu attieksmi pret bērnu aprūpes pienākumu veikšanu. Kaut arī pieteicēja bāriņtiesai ir norādījusi, ka gribētu, lai kāds palīdz ar bērnu pieskatīšanu, jo ir nogurusi, tomēr pēc lietas materiāliem konstatējams, ka speciālistu ieteikumus bērnus pieteikt pirmsskolas izglītības iestādē veica ļoti novēloti, kā rezultātā bērniem vel nav vieta pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē.

Ņemot vērā, pieteicējai sniegtās rekomendācijas aizbildņa pienākumu pildīšanā secināms, ka pieteicēja nav rīkojusies bērnu vislabākajās interesēs, un ilgstoši nav pilnvērtīgi pildījusi aizbildņa pienākumus, kā arī nav sadarbojusies ar speciālistiem. Pieteicēja ar savu bezdarbību varēja radīt un radīja potenciālu apdraudējumu bērnu normālai attīstībai un veselībai.

Nenoliedzami, ka bērnu interesēs ir nepieciešams saglabāt asinsradinieku ģimeniskās saites, tomēr asinsradniecība nav absolūts pamats tam, lai persona būtu par aizbildni, bet gan bērnu vislabākās intereses.

Bērnu sevišķā aizbildne norāda, ka jāņem vērā, ka lielākā daļā ģimeņu vecvecāki mazbērnu audzināšanā tieši nepiedalās, tomēr tas nerada ģimenisko saišu sarāvumu. Līdz ar to uzskata, ka arī šajā gadījumā tas, ka bērni atrodas audžuģimenē, nevar radīt bērnu un pieteicējas kā vecvecāka ģimenisko saišu sarāvumu, ja pieteicēja regulāri uzturēs kontaktu ar bērniem. Pieteicējai netiek liegta iespēja rūpēties un mīlēt bērnus, tikties ar viņiem, iesaistīties bērnu aprūpē, kā arī sniegt bērniem morālu un materiālu atbalstu, sadarbojoties ar audžuģimeni.

Ņemot vērā minēto bērnu sevišķā aizbildne uzskata, ka Lēmums ir pieņemts bērnu interesēs.

[6] Tiesas sēdē pieteicēja pieteikumu uzturēja pilnā apmērā, savukārt bāriņtiesas pilnvarotās pārstāves un bērnu sevišķā aizbildne pieteikumu noraidīja kā nepamatotu.

Motīvu daļa

[7] Tiesa, noklausoties procesa dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums ir noraidāms turpmāko apsvērumu dēļ.

[8] Civillikuma 222.pants noteic, ka bez vecāku aizgādības palikušam bērnam ieceļams aizbildnis. Minētā likuma 235.pantas noteic, ka aizbildnība pār nepilngadīgajiem, izņemot šā likuma 229.pantā minēto gadījumu, piekrīt vispirms viņu tuvākajiem radiniekiem, bet tam ir nepieciešams bāriņtiesas apstiprinājums. Savukārt minētā likuma 239.pants noteic, ka aizbildņus ieceļ ar bāriņtiesas lēmumu, pamatojoties uz personas iesniegumu, pēc tam, kad izvērtēta attiecīgās personas atbilstība aizbildņa pienākumu pildīšanai.

Ar bāriņtiesas 2020.gada 12.februāra lēmumu bērniem nodibināta aizbildnība un par aizbildni iecelta pieteicēja *(lietas 40. – 41.lapa)*.

[9] Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmo daļu tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras, savukārt šā likuma 6.panta otrajā daļā ir noteikts, ka visām darbībām attiecībā uz bērnu neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas, sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās un juridiskās personas, kā arī tiesas un citas tiesībaizsardzības iestādes, prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses.

Bāriņtiesu likuma 4.panta otrā daļa noteic, ka bāriņtiesa prioritāri nodrošina bērna vai aizgādnībā esošās personas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

Saskaņā ar Civillikuma 240.pantu visos gadījumos bāriņtiesai ir pienākums izvērtēt par aizbildni ieceļamās personas atbilstību aizbildņa pienākumu pildīšanai. Un atbilstoši minētā likuma 241.pantam, bāriņtiesai pienākas vispār nepielaist pie aizbildnības, bet, ja iecelšana jau notikusi, atcelt no aizbildnības visus tos, no kuru pārvaldības varētu draudēt kāds zaudējums nepilngadīgajam vai ciest viņa intereses. Saskaņā ar bāriņtiesu likuma 29.panta pirmo daļu bāriņtiesa raugās, lai par aizbildni ieceļamajai personai būtu aizbildņa pienākumu pildīšanai nepieciešamās spējas un īpašības, un izvērtē personas: 1) motivāciju kļūt par aizbildni; 2) ģimenes locekļu savstarpējās attiecības; 3) nodarbinātību; 4) dzīves apstākļus; 5) spēju pārstāvēt bērnu personiskajās un mantiskajās attiecībās.

Atbilstoši Civillikuma 242.panta 2.punktam, par aizbildņiem nevar būt personas, kuru intereses acīm redzami runā pretim svarīgām aizbilstamā interesēm. Savukārt atbilstoši minētā likuma 244.pantam Visi 242.pantā minētie iemesli, kas nepieļauj personas iecelšanu par aizbildni, ir arī iemesli tās atcelšanai, ja tie atklājas tikai pēc tās iecelšanas.

Saskaņā ar Civillikuma 245.pantu aizbildņa pienākums ir sabiedrisks pienākums, bet saskaņā ar 246.pantu par aizbildni ieceļ personu, kurai piemīt aizbildņa pienākuma pildīšanai nepieciešamās spējas un īpašības.

Tādējādi, kaut arī aizbildņa pienākuma pildīšana vispirms piekrīt viņu tuvākajiem radiniekiem, būšana par aizbildni ir aizbildņa pienākums, nevis aizbildņa tiesība.

Tiesību normas, kas regulē aizgādņa iecelšanu un atcelšanu, ir izdotas ar mērķi aizsargāt personu, kurai ir nepieciešama aizgādnība, kā arī tās laulātā un tuvāko radinieku tiesības; tiesību normas, kas regulē aizgādnības tiesiskās attiecības, nav pieņemtas ar mērķi, lai aizsargātu attiecīgu personu interesi kļūt par bāriņtiesas ieceltu aizgādni *(sk. Senāta 2007.gada 12.aprīļa lēmuma lietā Nr.SKA-277/2007 10.punktu)*.

Tādējādi noraidāms pieteicējas arguments, ka viņa ir bērnu vecmāmiņa, kurai ar bērniem izveidojusies cieša radnieciska saite, un lūdz ar to nav pamata atcelt viņu no aizbildņa pienākuma pildīšanas.

Izvēloties aizbildni, bāriņtiesai ir jārīkojas bērna interesēs un jāpārliecinās, vai izraudzītajai personai ir nepieciešamās spējas un īpašības veikt konkrēto pienākumu. Noteicošais aizbildņa izvēlē ir konkrētās personas, kura gatava uzņemties aizbildņa pienākumu pildīšanu, spējas un īpašības, kas prioritāri atbilstu nepilngadīgas personas interesēm. Aizbildnim ir jāspēj aizstāt bērnam vecākus, pilnvērtīgi nodrošinot bērnu vajadzību apmierināšanu, kā arī rūpējoties gan par bērnu tiesību un likumisko interešu aizsardzību, gan par to mantu, pārvaldot to ar tādu pašu rūpību, kā labs saimnieks pārvalda savas paša lietas.

Bērna interesēs, ka aizbildņa pienākumu pildīšana jau sākotnēji tiek uzticēta ar atbilstošām īpašībām piemītošai personai. Tomēr, ja laika gaitā atklājas, ka par aizbildni iecelta persona, kurai atbilstoši tiesiskajam regulējumam būtu liegta iespēja kļūt par aizbildni, tostarp, tiek konstatēta tāda aizbildņa rīcība vai bezdarbība, kas ir pretrunā aizbilstamā interesēm, bāriņtiesai bērna interesēs ir nekavējoties jārīkojas un jāatceļ aizbildnis, nodrošinot cita aizbildņa, kas ir spējīgs nodrošināta bērnu interešu īstenošanu, iecelšanu. Turklāt nav nozīmes, vai bērna interesēm neatbilstošā situācija, jau pastāvējusi aizbildņa iecelšanas brīdī, vai arī tā atklājusies (izveidojusies), pēc aizbildņa iecelšanas.

Ja pēc aizbildņa iecelšanas atklājas apstākļi, kas liecina par aizbildņa nepiemērotību aizbildņa pienākumu pildīšanai, viņš ir atceļams, neskatoties uz to, vai starp viņu un bērnu pastāv tuvas radnieciskas saites vai nē.

[10] Tiesa konstatē, ka bāriņtiesa Lēmumu pamatojusi ar to, ka pieteicēja kā bērnu aizbildne nepilda Civillikuma 255.un 256.pantu, kas noteic, ka aizbildnim sevišķi jāgādā par sava aizbilstamā audzināšanu ar tādu pašu rūpību, ar kādu apzinīgi vecāki gādātu par savu bērnu audzināšanu un, ka nepilngadīgā audzināšanas mērķis ir līdz ar gādību par viņa veselību viņu tikumiski un garīgi attīstīt samērā ar viņa spējām un tieksmēm.

Proti, bāriņtiesa secinājusi, ka pieteicējai nav aizbildņa pienākuma pildīšanai nepieciešamās spējas, tādējādi pieteicēja nerīkojas bērnu interesēs.

Līdz ar to tiesai šajā lietā jāpārbauda, vai bāriņtiesa pamatoti secināja, ka pieteicējai nav tādu spēju un īpašību, kas atbilst bērnu interesēm, secīgim vai bāriņtiesa pamatoti atcēla pieteicēju no aizbildņu pienākumu pildīšanas.

[11] Tiesa, pārbaudot lietas materiālus, konstatē turpmāko.

[11.1] 2020.gada 8.janvārī Olaines sociālais dienests sniedzis informāciju bāriņtiesai *(lietas 56.lapa)*, norādot, ka dienesta redzeslokā no 2018.gada 8.janvāra ir pieteicējas meitas ģimene, kas deklarēta /adrese Nr.1/ Olaines novadā. Veicot sociālo darbu ar pieteicējas meitu, pieteicēja norobežojās no dienestu darbinieku piedāvājumiem iesaistīties darbībās, kas varētu nodrošināt bērnu veselības un ikdienas aprūpi. Olaines novada pašvaldības policija, veicot pēc dienesta lūguma pieteicējas dzīvesvietas apsekošanu, vairakkārt nav sastapuši tur deklarētās personas, kas nozīmē, ka ģimenes faktiskā dzīvesvieta nav Olaines novadā. Pieteicēja nav vērsusies ar lūgumu dienestā piešķirt jebkāda veida sociālos pakalpojumus un no piedāvātās sadarbības ar dienestu, risinot meitas bērnu aprūpes jautājumus, ir atteikusies.

Savukārt, kā izriet no Rīgas Sociālā dienesta 2020.gada 15.janvārī sniegtās informācijas *57.lapa*, kopš 2017.gada 6.aprīļa dienesta redzeslokā ir

pieteicējas meitu /pers. Z/ un /pers. L/ ģimenes. Pieteicēja regulāri ir iesaistījusies mazbērnu pieskatīšanā un atbalsta sniegšanā meitām, bet sadarbības laikā nav izrādījusi iniciatīvu sadarbībai ar Rīgas Sociālo dienestu, kā arī nav iesaistījusi attiecīgās institūcijas, zināmas par meitas /pers. L/ klaiņošanu ar bērniem, kas apdraud bērnu drošību. Rīgas Sociālās dienests sazinoties ar pieteicēju noskaidroja, ka viņa vēlas uzņemties bērnu audzināšanu, lai viņi nenonāktu ārpusģimenes aprūpē. Apsekojot bez iepriekšēja brīdinājuma dzīvesvietu /adrese Nr.2/ Rīgā secināts, ka dzīvesvietā apstākļi ir atbilstoši bērnu labvēlīgai augšanai un attīstībai. Tomēr dienesta ieskatā pieteicējai nav pietiekamas izpratnes par bērnu audzināšanu un aprūpi, kas rada augstu risku bērnu pilnvērtīgai augšanai un attīstībai.

Lietas materiālos atrodas 2020.gada 6.februāra psihologa atzinums par pieteicējas psiholoģisko izpēti *(lietas 58. – 59.lapa)*, kurā secināts, ka pieteicēja attiecībā pret bērniem demonstrē pozitīvu un pieņemošu attieksmi, izjūt rūpes un uzņēmusies par tiem atbildību. Pozitīvi novērtējot gan pieteicējas izteikto vēlmi un gatavību turpināt audzināt meitas bērnus, gan pieteicējas izpratni par atsevišķiem bērnu fiziskās attīstības un aprūpes jautājumiem, ir arī konstatējami riska faktori, kas var arī traucēt pieteicējai pildīt pienākumus un savlaicīgi izvērtēt un izprast ar bērnu audzināšanu un aprūpi saistītās situācijas, kā arī spēju pieņemt atbilstošākos lēmumus. Pieteicējai ir nepietiekamas zināšanas un izpratne par bērnu vecumposmu īpatnībām un vajadzībām, tāpēc varētu būt grūtības atsevišķu problēmu situācijās pieņemt atbilstošus lēmumus. Riska faktors ir pieteicējas jūtīgums pret citu izteikto vērtējumu un attieksmi pret sevi, kā arī tendence sociāli norobežoties, kas apgrūtina pieņemt vai lūgt palīdzību no citiem, tāpēc pieteicējai var būt pretestība pret sadarbību ar sociālo dienestu. Ņemot vērā iepriekš minētos riskus, pieteicējai ieteicams apmeklēt BEA kursus, kā arī sadarboties ar sociālo dienestu.

2020.gada 11.jūnijā Olaines sociālais dienests informējis bāriņtiesu *(lietas 60.lapa)*, ka 2020.gada 3.jūnijā, apsekojot pieteicējas dzīvesvietu /adrese Nr.1/ Olaines novadā, neviens netika sastapts, pagalma vārti bija aizslēgti, redzams, ka pagalmā esošais zāliens sen nav pļauts, celiņš pie mājas nav iestaigāts un bērnu rotaļlietas nav redzamas. Gūt informāciju no pieteicējas kaimiņiem, vai viņa ar bērniem šobrīd dzīvo dārza mājiņā, nebija iespējams. Pie vārtiņiem tika atstāts uzaicinājums līdz 5.jūnijam sazināties ar dienesta darbinieku, bet pieteicēja neatsaucās. Dienesta darbinieks vairākkārtīgi zvanījis uz pieteicējas tālruni, bet uz tālruņa zvaniem netika atbildēts, zvans tiek atvienots un netiek atzvanīts. Vēlāk pieteicēja paskaidrojusi, ka uz telefona zvaniem netiek atbildēts, jo domājot, ka zvana reklāmdevēji, bet izskaidrot, kādēļ uz rakstisko uzaicinājumu nav atsaukusies, nevarēja. Panākot vienošanos ar pieteicēju par dzīvesvietas apsekošanu 2020.gada 11.jūnijā, konstatēts, ka viņa dzīvo dārza mājiņā ar daļējām ērtībām, bērnu pamatvajadzības tiek nodrošinātas, katram bērnam ir sava gulta, bērnu apģērbi salikti drēbju skapī, nodrošinātas bērnu vecumam atbilstošas rotaļlietas, uz grīdas tīrs paklājs, uz kura bērni spēlējās. Istabas vizuāli tīras un sakoptas. Ledusskapī atrodas dažādas pārtikas rezerves. Ar pieteicēju pārrunāts ģimenes ārsta apmeklējuma obligātums, ko pieteicēja apsolījusi realizēt nedēļas laikā, kā arī pārrunāts jautājums par bērnu reģistrēšanu pirmsskolas izglītības iestādes uzņemšanas rindā. Nolaidība bērnu aprūpē nav konstatēta. Pieteicējai atkārtoti atstāts dienesta darbinieka tālrunis ar lūgumu turpmāk reaģēt uz saņemtajiem telefona zvaniem, lai varētu īstenot sadarbību, kā arī vienoties par dzīvesvietas apsekošanu.

2020.gada 26.jūlijā pieteicējas dzīvesvietas /adrese Nr.1/ Olaines novadā apsekošanas laikā secināts, ka bērnu audzināšanai un attīstībai ir nodrošināti labi apstākļi *(lietas 61.lapa)*.

2020.gada 16.oktobrī bāriņtiesai pieteicēja sarunā pastāstījusi *(lietas 62.lapa)*, ka līdz mēneša beigām būšot Olaines dzīvesvietā, bet pēc tam pārcelsies uz Rīgu. Pieteicēja apsolījusi līdz 2020.gada 1.novembrim pārreģistrēt bērnus pie ģimenes ārsta Rīgā, veikt potes, pierakstīt bērnus rindā pirmsskolas izglītības iestādei Rīgā un deklarēties Rīga. Pieteicēja uzskata, ka viss ir kārtībā, vien dažas lietas ir iekavējušās meitas bēru dēļ. Pieteicēja teikusi, ka nepatīkot bērnu ārste /pers. M/. Pieteicēja brīdināta, ka novembrī tiks pārbaudīta viņas sniegtā informācija, ja viņa neveiks aizbildņa pienākumus, tiks pārvērtēts, vai viņa var turpināt aizbildņa pienākumu pildīšanu.

Savukārt 2020.gada 3.decembrī bāriņtiesas sarunā ar pieteicēju noskaidrots *(lietas 63.lapa)*, ka viņa joprojām nav deklarējusi bērnu dzīvesvietu Rīgā, jo šaubījās, ka tādēļ vīram var pieaugt maksājumi par īpašumu. Bērnu ģimenes ārsts joprojām ir /pers. M/ Olainē, jo decembrī jāveic pēdējā pote. Ģimenes ārstu plānots mainīt 2021.gada janvārī. Pieteicēja solījusi bērnus divu nedēļu laikā deklarēt Rīgā un pieteikt pirmsskolas izglītības iestādē Rīgā vai arī saglabāt bērnu deklarāciju Olainē un pietikt viņus Olaines pirmsskolas izglītības iestādē. Pieteicējai esot dators ar interneta pieslēgumu mājās. Ieteiktas nepieciešamās darbības veikt attālināti izmantojot portālu www.latvija.lv .

Atbilstoši Rīgas Sociālā dienesta 2021.gada 26.janvārī sniegtajai informācijai *(lietas 65. – 66.lapa)*, sociālais dienests sadarbībā ar pieteicēju identificējis sociālās problēmas pieteicējai kā aizbildnei – audzināšanas un aprūpes prasmju trūkumu, saskarsmes problēmas sociālajā vidē, valodas problēmas, bērniem – izglītības problēmas, veselība problēmas, jo netiek nodrošināta pilnvērtīga veselības aprūpe. 2020.gada 16.septembrī, apsekojot pieteicējas dzīvesvietu /adrese Nr.2/ Rīgā, konstatēta sadzīviska nekārtība, pārtika nodrošināta vairākām dienām, ir nepieciešamie apstākļi, lai bērniem nodrošinātu aprūpi. Sadarbības periodā pieteicēja tika motivēta deklarēt ģimeni pēc faktiskās dzīvesvietas, lai bērniem nodrošinātu izglītību, vairākkārtīgi motivēta pierakstīt bērnus pie ģimenes ārsta pēc faktiskās dzīvesvietas Rīgā. Pieteicēja tika informēta par pieejamajiem sociālā dienesta resursiem, bet no atteicās. Sazinoties ar bērnu ģimenes ārstu /pers. M/, ārste informējusi, ka bērni tiek aprūpēti daļēji, nav veiktas visas nepieciešamās potes, pieteicēja pati neinteresējas par bērnu veselību, ārstam pašam jāizrāda iniciatīva, uz mājas vizītēm arī nevar aizbraukt. Ārste vairākkārtīgi motivējusi pieteicēju atrast ģimenes ārstu pēc faktiskas dzīvesvietas. Rīgas Sociālais dienests norādījis, ka sadarbība ir izveidojusies vienpusēja – no dienesta puses. Pieteicēja no sadarbības neizvairās, bet nav motivēta risināt ģimenē esošās sociālās problēmas. Pieteicējai, iespējams, ir nepietiekoša izpratne bērnu aprūpes jautājumos.

Kā izriet no lietas materiāliem *(lietas 64.lapa)*, 2021.gada 2.februārī Rīgas bāriņtiesas informējusi Olaines bāriņtiesu, ka 2021.gada 2.februārī vairākkārtīgi zvanījuši pieteicējai par ikgadējo norēķina iesniegšanu un, lai saņemtu paskaidrojumus par situāciju ģimenē. Pieteicēja uz tālruņa zvaniem neatbildēja. Atbilstoši lietas materiālos esošajam Rīgas bāriņtiesas 2021.gada 2.februara pārskatam, pieteicēja tomēr atzvanījusi bāriņtiesai un pateikusi, ka neviens nav informējis par aizbildņa pārskata iesniegšanas nepieciešamību *(lietas 68.lapa)*. Pieteicēja paziņojusi, ka nav nepieciešams bērnus deklarēt Rīgā, jo tur bērni uzturas tikai ziemā. Pieteicēja uzskata, ka bērniem ir nodrošināta pienācīga veselības aprūpe un izglītība. Neesot bijis laika sameklēt ģimenes ārstu tuvāk dzīvesvietai Rīgā. Bērni nav jāreģistrē rindā uz pirmsskolas izglītības iestādi, jo obligāta ir tikai pirmsskolas sagatavošanas grupa. Pieteicēja uzskata, ka viņai nav jāiet BEA kursi, jo tie nepieciešami tikai pedagogiem vai jaunajiem vecākiem, turklāt tie ir maksas. Pieteicējai piedāvāti alternatīvie bezmaksas kursi, no kuriem pieteicēja atteicās, jo nav kas pieskata bērnus.

2021.gada 26.februārī bērnu ģimenes ārste /pers. M/ informējusi bāriņtiesu *(lietas 70.lapa)*, ka pieteicēja pēdējo reizi ārstniecības iestādi apmeklējusi ar /pers. H/ 2020.gada 22.decembrī vakcinācijai, kas tika atlikta sakarā ar saslimšanu. Atkārtotai kontrolei pacients nav atvests, tāpēc vakcinācija nav veikta. /pers. G/ potes ir saņēmis ar nelielu aizkavēšanos. Ieteikts meklēt ārstu pēc dzīvesvietas Rīgā.

2021.gada 30.martā Rīgas Sociālais dienests informējis bāriņtiesu *(lietas 71.lapa)*, ka darbinieki laika posmā no 2021.gada 26.janvāra līdz 24.martam vairākkārtīgi veikuši pārrunas ar pieteicēju par bērnu audzināšanas un aprūpes jautājumiem, bet sociālā situācija ģimenē nav mainījusies. Pieteicēja regulāri tiek motivēta reģistrēt bērnus rindā pirmsskolas izglītības iestādē, kā arī reģistrēt bērnus pie ģimenes ārsta pēc faktiskās dzīvesvietas, kā arī regulāri tiek informēta par pieejamajiem pakalpojumiem, bet pieteicēja neizrāda nekādu interesi un no piedāvātajiem pakalpojumiem atsakās.

[11.2] 2021.gada 13.aprīlī bāriņtiesa ar lēmumu Nr.1-6/60 *(lietas 42. – 45.lapa)* deva norādījumus pieteicējai kā bērnu aizbildnei, uzliekot pieteicējai par pienākumu iesniegt norēķinus par bērnu aizbildnības pārvaldību 2020.gadā, uzsākt apmeklēt BEA kursus, nodrošināt bērniem ģimenes ārsta konsultācijas par veselības stāvokli, vispārējo attīstību un vakcināciju un reģistrēt bērnus pirmsskolas izglītības pakalpojuma saņemšanai pēc

dzīvesvietas. Lēmums tika pieņemts, jo kompetentās iestādes bija konstatējušas, ka ar pieteicēju ir sadarbības grūtības bērnu aprūpes jautājumos, viņai trūkst bērnu audzināšanas un aprūpes prasmes, problēmas ar pilnvērtīgas izglītības un veselības aprūpes nodrošināšanu bērniem, saskarsmes un valodas problēmas.

[11.3] Atbilstoši lietas materiālos esošajam 2021.gada 5.maija pieteicējas dzīvesvietas /adrese Nr.1/ Olaines novadā dzīves apstākļu pārbaudes aktam *(lietas 72. – 75.lapa)*, dzīves apstākļi šauri, istabas mazas, labierīcības atrodas ārā un bērni tiek atstāti istabā uz brīdi bez uzraudzības, ja pieteicējai vajag aiziet pēc malkas vai tualeti. /pers. H/ guļ savā gultiņā, bet /pers. G/ ar pieteicēju, jo vēl vienai gultiņai vietas nav. Bērni neapmeklē pirmsskolas izglītības iestādi, jo nevar nodrošināt aizvešanu, jāved ar autobusu turp un atpakaļ. Bērnu pamatvajadzības tiek nodrošinātas, bet viss balstīts uz pieteicēju, kurai nav iespēju lūgt palīdzību vai atbalstu, jo bērniem nepieciešama pastāvīga uzraudzība.

Atbilstoši Olaines sociālā dienesta 2021.gada 7.jūnijā sniegtajai informācijai *(lietas 77.lapa)* pieteicējai ir izskaidrots 2021.gada 21.aprīlī pieņemtais lēmums par noteiktajiem uzdevumiem. Sazinoties ar pieteicēju 2021.gada 12.maijā par ģimenes ārstes /pers. M/ konsultāciju nepieciešamību bērniem, pieteicēja informējusi, ka nokļūšana pie ģimenes ārstes sagādājot grūtības, pieteicēja apsverot mainīt ģimenes ārsti. Vienlaicīgi tika diskutēts par izglītības pakalpojumu saņemšanu Olaines novadā. Jautājums par dzīvesvietas deklarēšanu Rīgā ir aktuāls vairākus gadus, bet netiek risināts. Pieteicēja nav pieteikusi savu dalību BEA kursos, viņai atkārtoti tiek nosaukts tālruņa numurs, uz kuru zvanot var pieteikties. 2021.gada 2.jūnijā noskaidrots, ka pieteicēja ir reģistrējusi bērnus pirmsskolas izglītības pakalpojuma saņemšanai Olaines novada pašvaldībā. Pieteicēja pēc vairākiem atgādinājumiem nebija uzsākusi apmeklēt BEA kursus. Sadarbība ar pieteicēju ir izvairīga.

2021.gada 14.jūnijā bērnu ģimenes ārste /pers. M/ informējusi bāriņtiesu *(lietas 78.lapa)*, ka pieteicēja ar bērniem apmeklējusi ārsta praksi 2021.gada 17.maijā sakarā ar profilaktisko apskati. Abiem bērniem ir valodas attīstības aizture. Bērni ir konsultēti pie neirologa. Nosūtīti tālākai izmeklēšanai uz EEG un bērnu psihologa. Būs nepieciešamas logopēda konsultācijas. Iespējams, bērniem nav veltīta nepieciešamā uzmanība un rūpes par garīgo attīstību.

[11.4] Pieteicēja tiesai iesniegusi pieteikumus, ko tā 2022.gada 4.novembrī iesniegusi Rīgas valstspilsētas pašvaldībai par bērnu reģistrēšanu /Nosaukums A/ izglītības iestādē un Rīgas pirmsskolas izglītības iestādē /Nosaukums B/ *(lietas 16. – 19.lapa)*.

[11.5] Kā izriet no pieteicējas iesniegtajiem pierādījumiem bērns /pers. G/ 2021.gada 10.februārī pierakstīts vizītē uz konsultāciju pie bērnu oftalmologa 2021.gada 22.aprīlī *(lietas 29.lapa)*.

/pers. H/ 2021.gada 6.aprīlī pierakstīts vizītē uz konsultāciju pie bērnu neirologa 2021.gada 12.aprīlī *(lietas 26.lapa)*. 2021.gada 22.aprīlī /pers. H/ pierakstīts vizītē uz konsultāciju pie bērnu neirologa 2021.gada 30.aprīlī *(lietas 27.lapa)*.

Arī /pers. G/ pierakstīts vizītē uz konsultāciju pie bērnu neirologa 2021.gada 30.aprīlī *(lietas 28.lapas 2.puse)*.

Atbilstoši lietas materiālos esošajiem izrakstiem no ambulatorā pacienta medicīniskās kartes konstatējams, ka *(lietas 20. – 23.lapa)*:

1) sakarā ar valodas attīstības aizturi bērnu neirologs bērnu /pers. H/ nosūtījis 2021.gada 30.aprīlī uz EEG miegā;

2) sakarā ar valodas attīstības aizturi bērnu neirologs bērnu /pers. H/ 2021.gada 30.aprīlī nosūtījis pie bērnu psihologa;

3) sakarā ar valodas attīstības aizturi bērnu /pers. G/ nosūtīts pie logopēda (dokumentā nav norādīts dokumenta datums);

4) sakarā ar valodas attīstības aizturi bērnu neirologs bērnu /pers. G/ 2021.gada 30.aprīlī nosūtījis pie bērnu psihologa.

Bērns /pers. G/ 2021.gada 9.novembrī pierakstīts vizītē uz konsultāciju pie logopēda 2022.gada 25.janvārī *(lietas 29.lapas 2.puse)*. /pers. G/ 2021.gada 10.novembrī pierakstīts vizītē uz konsultāciju pie bērnu oftalmologa 2021.gada 11.novembrī *(lietas 27.lapa)*. 2021.gada 11.novembrī /pers. G/ pierakstīts pie zobārsta 2021.gada 25.janvārī *(lietas 30.lapa)*.

Bērns/pers. H/ 2021.gada 15.novembrī pierakstīts vizītē uz konsultāciju pie bērnu oftalmologa 2021.gada 15.novembrī *(lietas 26.lapas 2.puse)*.

2022.gada 15.decembrī bērnu ģimenes ārste nosūtījusi bērnus uz ambulatorajiem laboratoriskajiem izmeklējumiem *(lietas 24. – 25.lapa)*.

2021.gada 17.decembrī /pers. H/ pierakstīts vizītē uz konsultāciju pie bērnu oftalmologa 2022.gada 6.janvārī *(lietas 27.lapas 2.puse)*

[11.6] Lietas materiālos atrodas bērnu dzīvesvietas Olainē apstākļu pārbaudes akti un 2022.gada 31.augusta bāriņtiesas pārskats *(lietas 82. – 89.lapa)*, atbilstoši kuriem pieteicējai apsekošanas laikā novērots veselības stāvokli (pēc viņas pašas teiktā slikta dzirde), uz izdegšanas stadijas, par bērniem rūpējas iespēju robežās. Bērniem ir piesaiste pieteicējai. Veikalu apmeklē visi kopā. Pieteicēja dzīvo tikai no aizbildnības naudas, citu ienākumu nav. Bērniem pamatvajadzības nodrošināta, bet redzams, ka pieteicēja nevar nodrošināt garīgo attīstību, speciālistu un pirmsskolas izglītības iestādes apmeklējumus. Bērniem vajadzīga speciālistu palīdzība.

Atbilstoši bērnu ģimenes ārstes 2022.gada 12.septembra vēstulei bāriņtiesai *(lietas 90.lapa)*, pieteicēja ar /pers. G/ ārstu pēdējo reizi apmeklējuši 2021.gada 17.maijā. Bērns nosūtīts pie neirologa sakarā ar valodas aizturi, atkārtotai kontrolei pacients nav atvests. /pers. H/ potes saņēmis ar nelielu aizkavēšanos, 2021.gada 17.maijā nosūtīts konsultācijai pie neirologa sakarā ar valodas attīstības aizturi. Atkārtotai kontrolei nav atvests.

Atbilstoši Rīgas Sociālā dienesta 2022.gada 28.septembra sniegtajai informācijai *(lietas 91. – 92.lapa)*, sadarbības laikā darbinieki konstatējuši, ka bērniem ir nodrošinātas pamatvajadzības, tomēr pieteicējai trūkst zināšanas saistībā ar bērnu emocionālajām vajadzībām un bērnu vecumposms īpatnībām. Bērnu interesēs ir apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādei un pieteicējai rekomendējama atbalsta programma.

Savukārt Olaines sociālais dienests 2022.gada 14.oktobrī informējis bāriņtiesu *(lietas 93. – 95.lapa)*, ka pieteicēja nesadarbojas ar dienestu, netiek pildītas ģimenes ārsta sniegtās rekomendācijas bērnu veselības nodrošināšanai, neapmeklē BEA kursus, netiek nodrošinātas bērniem iespējas izglītoties un socializētie pirmsskolas izglītības iestādē, nepietiekamas prasmes un zināšanas bērnu audzināšanā un aprūpē.

2022.gada 17.novembrī Rīgas bāriņtiesa informējusi Olaines bāriņtiesu *(lietas 96. -100.lapa)*, par sarunu ar pieteicēju, kurā konstatēts, ka bērni pirmsskolas iestādi joprojām neapmeklē, bērni rindā uz izglītības iestādi pieteikti vien 2022.gada 4.novembrī. Bērniem dzīvesvietā /adrese Nr.2/, Rīgā nav nodrošinātas savas gultas vietas, tāpēc guļ kopā ar aizbildni vai viņas laulāto. Bērnu valoda ir grūti uztverama, runā neskaidri. Par BEA kursiem pieteicēja atbildējusi, ka tos apmeklēt nav bijusi viņas vēlme, bet bāriņtiesas, turklāt viņai tam nav laika, jo jāpieskata bērni.

Atbilstoši Rīgas Sociālā dienesta 2022.gada 9.novembrī sniegtajai informācijai *(lietas 101.lapa)*, laika posmā no 2022.gada 22.aprīļa sociālie darbinieki atkārtoti ir veikuši pārrunas ar pieteicēju par bērnu audzināšanas un aprūpes jautājumiem, par pieejamiem pakalpojumiem pašvaldībā, bet pieteicēja neizrāda interesi un no piedāvātajiem pakalpojumiem atsakās.

2022.gada 24.novembrī bāriņtiesa sarunā ar ģimenes ārsti /pers. M/ noskaidroja *(lietas 105.lapa)*, ka pieteicēja bija pieteikusi bērnus pie ārstes vizītē 2022.gada 14.novembrī, bet neatveda un neinformēja par neierašanos. Pieteicēja nav konsultējusies ar ģimenes ārsti par bērnu veselību telefoniski.

Tajā pašā datumā, telefoniski sazinoties ar pieteicēju *(lietas 106.lapa)*, bāriņtiesa noskaidroja, ka bērnus pie ģimenes ārstes nav aizvedusi, jo tie bija saslimuši. Ar ģimenes ārstu nav konsultējusies, jo farmaceits var ieteikt tos pašus medikamentus, ko ārsts.

Savukārt 2022.gada 19.decembrī bāriņtiesa sarunā ar ģimenes ārsti /pers. M/ noskaidroja *(lietas 111.lapa)*, ka pieteicēja bērniem 2022.gada 15.decembrī nodrošinājusi ārsta apmeklējumu, bērnu fiziskais stāvoklis ir apmierinošs, bet psiholoģiskais kritisks, ar bērniem nav iespējams kontaktēties, abiem ir uzmanības traucējumi. Bērniem nepieciešams apmeklēt psihiatru un neirologu.

Atbilstoši Rīgas Sociālā dienesta 2022.gada 16.decembra vēstulei Olaines bāriņtiesai *(lietas 112.lapa)*, pieteicējai ir augsts risks ar problēmu atzīšanu, vidēji riski ar sociālo atbalstu, stresu, prasmēm un zināšanām bērnu aprūpē un audzināšanā, reakciju uz bērnu uzvedības traucējumiem, bērnu aizsardzību no vardarbīgas personas vai bīstamām situācijām un sadarbību kompetentajā iestādēm. Bērniem ir nodrošinātas pamatvajadzības daļēji,

ņemot vērā sadarbības laikā veiktos novērojumus, pieteicējai trūkst zināšanu saistībā ar bērnu emocionālajām, fiziskajām vajadzībām un bērnu vecumposmu attīstību, kas, iespējams, saistīti ar pieteicējas neizglītotību un nepilnīgu izpratni par bērnu vajadzībām, veselības aprūpi un izglītību. Pieteicējai novērots motivācijas trūkums sadarboties, pieteicēja nav uzsākusi pildīt sociālo darbinieku rekomendācijas.

[12] Tiesa izvērtējot iepriekš minēto kopsakarā secina, ka jau pirms pieteicējas iecelšanas par aizbildni bērniem, bija pazīmes, kas liecināja ka pieteicējai nav pietiekamu zināšanu un prasmju, lai uzņemtos bērnu audzināšanu. Kā izriet no lietas materiāliem, ilgstošā laika periodā, kopš pieteicējai bija uzticēta aizbildnes pienākumu pildīšana, pieteicēja pienākumus pildīja tikai daļēji, proti, nodrošinot bērniem mītnes vietu, apģērbu un ēšanu. Tomēr minētie aspekti nav pietiekami, lai uzskatītu, ka minimālās bērnu vajadzības tika apmierinātas. Būtiska ir arī bērnu fiziskā un emocionālā labsajūta, ko ietekmē fiziskā un mentālā veselība. Kā izriet no lietas materiāliem pieteicēja, neskatoties uz bērnu veselības traucējumiem, tos pie ģimenes ārstes veda reti un nepildīja tās noteiktās rekomendācijas. Tāpat pieteicēja bērnus ilgstoši nereģistrēja pirmsskolas izglītības iestādē nedz Olainē, nedz Rīgā, tādējādi liedzot bērniem iespēju socializēties, apgūt jaunas prasmes un uzlabot mentālo veselību. Pieteicējas atrunāšanās ar laika trūkumu bērnu izvadāšanai pie ārstiem un pirmsskolas izglītības iestādi vien norāda, ka pieteicējai nav iespēju īstenot aizbildņa pienākumus, jo kā jau tiesa iepriekš norādīja, būt par aizbildni nav aizbildņa tiesības. Pieteicējai vārākkārtīgi ieteikts izvēlēties ģimenes ārstu un izglītības iestādi tuvāk dzīvesvietai, ja to pieteicēja nedarīja, tad viņai bija jāapzinās, ka bērnu vajadzības būs jāapmierina neskatoties uz apgrūtinājumiem. Tas, ka pieteicēja atsevišķas reizes ir bērnus nogādājusi pie ārstiem, nemaina to, ka tas ir bijis bērniem stipri nepietiekami, neievērojot bērnu patiesās vajadzības, kas, kā var secināt no lietas materiāliem, pasliktinājis bērnu veselības stāvokli un attīstību. No lietas materiāliem nav konstatējams, ka bērni būtu saņēmusī pilnvērtīgi speciālistu ārstēšanu. Būtisks ir apstāklis, ka pieteicēja faktiski izvairās no sadarbības ar kompetentajām iestādēm bērnu aizbildnības īstenošanas jautājumā, tādējādi nevēloties uzlabot nedz savus resursus aizbildnības pienākuma pildīšanā, nedz nodrošinot bērniem pilnvērtīgu aizbildnību. Tā kā pieteicēja ilgstoši ignorējusi bērnu vajadzības, neskatoties uz kompetento iestāžu neatlaidīgu pieteicējas mudināšanu un palīdzības piedāvāšanu, tostarp arī pēc lēmuma par rekomendāciju sniegšanu pieteicējai aizbildnības īstenošanai, tiesa atzīst, ka pieteicēja nav spējīga pilnvērtīgi īstenot aizbildņa pienākumus, savukārt tas nav bērnu vislabākajās interesēs. Vienlaicīgi tiesa konstatē, ka lietas materiāli liecina, ka pieteicējai patstāvīga ienākuma avota nav, proti, pieteicēja nav nodarbināta, kā arī nav konstatējami citi ienākumu avoti (dzīvesbiedra atbalsts utt.), tieši pretēji, vienīgais ienākums ir pabalsti par bērnu aizbildņa pienākuma pildīšanu un ģimenes valsts pabalsts, kas pats par sevi nevar liegt pieteicējai kā vecmāmiņai pildīt aizbildņa pienākumus, tomēr, kopsakarā ar pieteicējas neieinteresētību bērnu veselībā un izglītošanā liek domāt, vai bērni faktiski nav ienākuma avots.

[13] Pieteicēja tiesas sēdē norādīja, ka viņa vēlas turpināt būt par aizgādni, jo tie ir viņas vienīgie mazbērni un piemiņa no mirušās meitas.

Tiesa norāda, ka apstāklis, ka pieteicējai atņemts viņas mazbērnu aizbildņa statuss, neliedz uzturēt tiešu saskarsmi ar viņiem un būt vecmāmiņai.

2023.gada 3.janvārī bāriņtiesa informējusi pieteicēju *(lietas 31.lapa)*, ka tā kā bērni ar bāriņtiesas 2022.gada 20.decembra lēmumu Nr.1.3./101 ievietoti audžuģimenē, tad bērnu personisko attiecību un tiešu kontaktu uzturēšana notiek ne retāk kā vienu reizi divās nedēļās audžuģimenei un bērnu vecvecākiem, un citiem radiniekiem savstarpēji vienojoties.

Tādējādi secināms, ka pieteicēja, ja viņa vēlas, var uzturēt biežu uz tiešu kontaktu ar bērniem, nezaudējot ģimenisko saiti. Kā izriet no tiesas sēdē noskaidrotā, pieteicēja apciemo savus mazbērnus un neviens viņai šķēršļus neliek.

[14] Tiesa, ņemot vērā šajā spriedumā secināto, atzīst, ka lietā nav gūts apstiprinājums tam, ka pieteicējai piemīt nepieciešamās spējas un īpašības, lai īstenotu bērnu interesēm atbilstošu aizbildnību, tādējādi tiesa atzīst Lēmumu par pamatotu, bet pieteicējas pieteikumu par noraidāmu.

Rezolutīvā daļa

Ņemot vērā iepriekš konstatēto un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. – 251.pantu un 289. – 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

pilnībā noraidīt /pers. C/ pieteikumu par Olaines novada bāriņtiesas 2022.gada 20.decembra lēmuma Nr.1.3/100 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese A.Karnīte